

هۆنراوهی بهره و موکوریان

مامۆستا ههزار

www.gagesh.com

که‌ریم دانشیار

www.gagesh.com

به ره و موکوريان

شهوہ تاريخه کش و ماته زهوى
کهوته خه و کيوى، کهوى دار و دهوى
تووتهک و گوین و کوند وشيارن
پوژ وچانيانه به شهو پپر کارن
لهو ههموو جانه وه رهى وه رده کهوى
نازه نينيش هه به لای لاييى دهوى
شنه بای ورده گولاو ده پپرژينيى
پپى سپيراوه گه لا پارژينيى
خوپ خوپى ناوه له به فرى سهر کهل
خوش هه وای تيکه له زهنگى سهر کهل
سهگ به دهه پرخه وه دهه دهه دهه مپى
له خهوا ديويه گورگ به رخ دهه پى
بو ق له سهر نوينى قورپن قيرهى دى
سييره ژى تارى شپه و سپره دى
جار و بارهش که له شير ده خوینى
بانگ له نه ستيره دهکا بيدوينى
ئاگرى شوان ده گپى لهو دووره
بووکی خيوى شهوه ، تارای سووره
گهشن نه ستيره چ به رزن، چ نه وين
گشتى پيت وايه نه وينداری زه وين
زور به پاريزه وه ههست راده گرن
به هوميدیکه وه چاو داده گرن

****

مانگ نهوا تازه له ناسو دهردى
کومه لى هه وره سپيلکهى بهردى
وهک منالى کزى باب ناواره
چاوه پى بوون وه گه پى دووباره
وا رهوى مژ له بهر نه و پيواره
گهش و روون بوونه وه بهو دیداره
به لهز و هه لپه هه موو زور به دهون
هيئندى پيشره ون و برى دوا ده کهون
گش به ره و پيرى ده چن زووى بگه نى
مانگ له خوشيان ده گرى و پيش ده که نى
ديمه نى روون و جگه ر سووتاه

ئاگرى دوورى به تين و تاوه
يهك يهكى گرته هاميز پووخوش
ههوريه ههور و له پوويا پووپوش
پاش گهلى ماچ و له باوهش كردن
تيشكى زيويى لهسهر بهش كردن
چاك و خووشى دهگهل ئهستيران كرد
كهوته خو و بووكى زهويى جوان كرد
ئاوى كانياوى كه ويينه نويينه
دلى خووى داوهتى دل بزويينه

****

شهوهكى بولبوله دهچريكىنى
تا به لاوك دلى گول بستينى
ده ئهتوش ههسته خهياالى خاوم
من ئهگهر توم نهبي، زور داماوم!
لهم ههزارخانهيه بمهينه دهري
بمبه دهشت و دهري بمگيره سهري
دهست و بردى شنهيام بو زين كه
جييم دهگهل خوت له ههيف دابين كه
سهيرى خاكي موكوريم دى به دلا
تا نهچووين خوم و دل و توش به گلا
سهري ههلبينمهوه لهو مهلبهنده
گهرچى لهش دووره لهوى دل بهنده

****

لاجان

دهشتى لاجانى بهههشتى پيشووم
هونهرم گهر ههبي، لهو را تيشووم
ئيره بوو لانكى يهكهم دلداريم
ليره ههلبوو سهرهتاي خهباريم
چاوى كارمامزى خستيميه كهمنه
نازى پيدام و دل و هوشمى سهند
هينده فرميسكه لهوى رشتوومه
هيئدى لهو رازه لهوى ناشتوومه
بيتهدهر، گوله له خويناو پر خوى
بيته بهر، درك و گولى لى دهروى!
چاوى من بوو به دريژى شهوگار
ملهبارانى دهگهل ههورى بههار

ڀاده مان ديدہ ڪہم و ئہستڀرہ
 ڪامی زورتر بہ خہوی ڪہم فيرہ
 من و پہروانہ دہمانڪردہ گرہ و
 ڪي لہ سووتان بہ گرہ؟ من يا ئہ و
 گر و يار ڪيپہ لہ ڪي جوان چاڪتر
 شوقي يار دہردہ ڪہوت پروناڪتر
 ژيني شاديم لہ ژوانگہی نيژرا
 بہ بژانگم گلہ ڪہی دابيژرا
 بو بزہی ليو تہمہنی لاويم گوشت
 بو پوانين ، زووخاوی چاوم پشت
 نرخي ماچيڪي دل و دينم دا
 ئہمہ چہرخي بہ ہہموو ژينم دا
 گہرچي نازدار و ہہژار پيڪ نہدہہات
 مہخمہر و ڪونہ دہوار ليڪ نہدہہات
 ئہوی من پييم گہيبي ديسان زوره
 بہخششي دہستي ئہوين چہند جوړہ
 تووشي دہردی دلي دلداران بووم
 شياوی ناو ڪومہلي خہمباران بووم
 چاوی ہہر سوورم و پہنگي زہردم
 دلي وا گہرم و ہہناسہی سہردم
 بيړی سہرشييت و سہری شيواوم
 چم نہبوو، پاکی ئہوين پيي داوم
 گہنج و سامانی ہہژاريم ڪہ ہہيہ
 سوودی سہودای سہری ئہو سہردہمہيہ
 شہوہ ڪہی ڪورته دہبا واز بينين
 دلي ہار چيدي نہہارووژينين

ماسوي

ماسوو، ئہو ڪيوہ ہہوارگہی دل بوو
 جواني لہو نيوہ گولي سہرچل بوو
 ليڪ دہہالايں دہسہمل شہوگاران
 ئہو بہ ناز ، من بہ نزای دلداران

قازياوئ

چۆمى قازياوئ له خيلى خالان
شلەژاندوومى دهگه‌ل مندا لان
خانوو پهملينه له لام خوښ بوو، به لام
ليم دهرووخايه وه ، ئيستهش ههروام

پردى سوور

پردى سوور ئاخو له بىرت ماوم
به نه مامى له دهراوت پروام !
سهرده ميک پيرهوى دلداران بووى
سهر له ئيواره مهكوى ياران بووى
ههينوان جهژنه بوو دهوور و بهرى تو
بهزم و خوښى بوو له سايهى سهرى تو
بهند و بهستى ههيه بت بزوينى
بشكى ئهو دهسته دلت دهشكينى

ئهبهري گرد

گره بهردى ههيه له بهر گرده
روو به كوردايهتى بو من پرده
دوور له چاوى چهته، كورديم دينا
ليره دهم خوينده وه، خوم راهينا

باغى مكايل

پيم بلئى باغى مكايل . چۆنى ؟
ههروهكو پيشوو به رهنگ و بۆنى ؟
ديمهنى سهوزه گيا و دارانت
چۆنه ؟ چۆن ماوى دهگه‌ل يارانت ؟
ئيهستهكesh بو گه‌پ و بهزم و ئاههنگ
دينه لات كيژ و كورپى شوخ و شهنگ ؟
لاوى دل بهند و به دل دلتتهر و ساز
كيژى پشتيند شل و چاو باز و بهناز
دل و ليو چهسپى بهك و دهم له ملن ؟

دینه باوهشت و بهسهرتا دهتلن ؟
دیته گویت ماچ و چپه ی ئوخه ی و گیان ؟
بوت دهلی "ماملی" رۆژان و شهوان
یان قولهی شینی تولهی تاران
دای گهماروت و نهوهک جارانی
باغی ئهوبهر به بهر و فینکی دلن
یان له بیگانه دژ و دل به کولن ؟

داری خهزایی

داره تووی بهژنی خهزایی ماوی ؟
ههر گهش و دلتهپی، یان ژاکاوی؟
به بهر و سیبهری ؟ کی دیته سویت؟
کوردی خومالییه میوانی نویت؟
چاوهکهی تووی دهواند ههر ماوه
ههر وهکو چاوی ههتیو پر ئاوه ؟

گراو

مهلی سوپراوه گراو جی نزمه
بوره خزمیکی دوو چاوی کزمه
بهر له خووی کووه دهکا پیچ وایه
شوڤشی گهرمی له بن سهر دایه

تاقه دار

تاقه دار ههر بژی داری چاکی
به رهگ و دل پتهوی بی باکی
زور به میوان و له کهس ناپرسی
وهکوو بیکهس له تهرس ناترسی
جار و بار بیژه به مهمودکانی
گوره سهرباز ههیه سمکو کوانی ؟

شارى مەھاباد

دلە وا شارى مەھابادە وەرە
كابهتە، پرووگەتە، كپنووشى بەرە
تۆزى لەو خاكە بە سەر خۆتا كە
تۆزى نايابە لە دنيا تاكە
تۆزى چاوى دلى نابىنايە
لېرە كل بوو كلكەكەى سىنايە
لە چ جى ناوى مەھاباد بىنى
بوھەموو چاوى بەرز دەنوینی

شارى ئازايان

ھەر ھەبى، شارى نەبەردى و مەردى
جوانترين پارچە بەھەشتى ھەردى
رەووز و لانى پلنگ و شيران
جىي بە خوین رزتنى خوین مژ فيران
باوھشى گەرمى بداغ سولتانی
لېرەو تىپەپى غەوسى سانى
گيانى خوۋى داوہ بە تۆ شىخ بابا
باوى شادى بوو ئەگەر ئەو مابا
لە پەنات ورگى مەلىك زادە درپا
ئاگرى مەرگى عەجەم لېرە گرا
گوللە سى تىرى تەھنگى سمکو
كەللە سەربازى لە تۆ كردن کو
كۆمەلى ژىنەوہ، پۆلەى تۆ بوو
بوونى بو ساندن و تۆلەى تۆ بوو
ھەر لە زوو را بە ھەواى لای لایى
پېت نیشان داوہ پچەى ئازايى
رەگ و خوین، ھىزى دل و ئەژنۆى بووى
خەو پەرىن و دنەدەر ھەر تۆ بووى
كىژ و لاوانى بەخىوت كردن
كى دەزانى چىيە ترسى مردن !
ئەو كچەى خىشلى سەرى پەلكى گولن
گرزى رووى دوژمن و ئاگر لە دلن
پۆزى خوۋشى كە بزەى دەم چەمەنن
پۆزى مەيدان بە مەرگ پىدەكەنن
كۆرەكان ھەر وەكو ديمەن تەرزى
لاى نەترسان يەكەمىن سەربەرزى

هه‌رای (ژ . ک)

پاپه‌په‌ئێ کۆمه‌لی «ژی ، کاف» کردی
چه‌په‌لی دیلی له داوین شوردی
باغه‌که‌ت پر له نه‌مامی به‌ر هات
کاتی خوین پشتن و دانی سه‌ر هات
تا له سه‌رتا به‌ره‌ئ ئالا‌که‌ت
پاله‌وان بوونه‌ فیدای بالاکه‌ت

وره به‌رنه‌دان

دوژمنت گه‌رچی به‌ زۆری و گزه‌ بوو
دۆسته بیگانه‌که‌ش ئه‌و دهم قزه‌ بوو
ناهومی‌دی کورپی کورد ناناسی
باش ده‌زانی که‌ له‌ خوینمژ راسی
خوین پڙا، پۆله‌ کوژا، که‌لله‌ پڙا
خوین پڙان خۆشه‌ که‌ ئابروو نه‌پڙا
ناوی به‌رزت له‌ سه‌رووی به‌رزان بوو
بۆ گورگ لاشه‌ عه‌جه‌م هه‌رزان بوو

خۆ به‌خشین

گه‌رچی که‌وتیته‌وه‌ به‌ر چنگورپی ده‌ل
گه‌رچی هی‌ندیک له‌ چه‌مت بوونه‌ چه‌قه‌ل
زۆر کورپی وات هه‌بوو خۆیان به‌خشی
خوینی گه‌شیان گلی تۆی پێ نه‌خشی
گۆرپی پیروزی حوسین و قازی
باشترین به‌لگه‌یه‌ بۆ شانازی

دل‌دانه‌وه

نه‌چی دل‌مه‌ند بی له‌وه‌ی هاته‌ سه‌رت
زۆر که‌سی وات هه‌یه‌ بمرن له‌ به‌رت
دوژمنت پێی وه‌نه‌بێ بۆی ده‌لوئ
کورپه‌ کورد خه‌نجه‌ره‌که‌ت بۆ ده‌سوئ
ئاو نییه‌ خوینی شه‌هیدان نه‌وته
هه‌ل ده‌بێ و هه‌ل له‌ ژیان هه‌لکه‌وته
لاشی لاوانی وه‌بن گل که‌وتن

وان له لای ئیمه له ناو دل خهوتن
 ههر بینا شوپشه کت هاته وه گه پ
 سه رنه وی بوو عه جه می پاشه ل ته پ
 خه نجه رم چه رمی له بهر دامالی
 خوینی خوئی لاش و سه ری رامالی
 وا به گیر دیته وه ریی نابی هه لی
 مه مکوژه و هه رچی ده که ی بیکه، ده لی
 وا ته می ده کری له فی رگه ی شو رش
 تاوی دا و بچته وه گو پری کو رش
 کورده واری له ده می بیگانه
 شیره تریاک نییه وه ک سندانه
 ئه وی لای وایه ئه تو ی پی ده خوردی
 ده بی تالوی به ده م دا بکری

خوشی دوا روژ

با به خوین لاجی په له ی ده س پیسان
 ده شه کی له و سه ره ئالا دیسان
 لاوه کوردت هه یه ئالا هه ل کا
 لاوه یی ناشی ده سی تی که ل کا
 ده په وی تو ز و ته می ژیر ده ستی
 ده یگرین ره شبه له کی سه ره به ستی
 پیس و چاو شوپ سه ری پی شوپ ده کری
 گو پری داگیر که ری پی گو پ ده کری
 لاوی ئازا و کوپ و مه رد و په ندت
 زور کچی گو لبه ده م و لیو قه ندت
 شان به شان ده س له ده سا گو وه نده
 ری کی یه ک دینه وه شه نده و مه نده
 پی، که ده یده ن به زه وی، بووله رزه
 زه رده لیمو ده له رن له و به رزه
 گو په سه گ ئه و ده مه وا دا ده ته پین
 تا زه وی زه و بییه ئیتر لی ت نه چه پین

خوم چونم

من به بی تو که ده پرسی چونم !
 له ته شه ن دایه برینی کونم
 دوور له بالات له ژیانم زیزم
 سیس و بابرده گه لای پاییزم

چاوه كانم كه له چاوكهت دوورن
 وهك سهري كولمي كچانت سوورن
 پهنگي خال و كه زيبان جهرگي په شم
 وهك كه مهربان كز و باريكه له شم
 پهنگ و پووم زهرده نه وهك گهردني زهره
 زهردي بيگهردييه ئهم، ئه و هي دهره
 لهش به بار، توؤي ژيانم پيوه
 له لكه و وهك لكه باري ليوم*
 نه شهوه شهوم و نه پوؤم پوؤه
 داخ له دل بوومه گريي بهركوؤه *

*گيانم له سهر لكه و له كهوتن و وهرين نيژيكه و وهك په ليه كه به سهر ليومه وه، وا ده زانن باره
 له سهر ليوم نيشتووه.
 * وهك دوگمهي سهر سنگ و يه خه م، كه له سنگ نيژيكه و ناييبي و زور به داخه وهيه و جهرگي
 كون كونه.

.....

تو چوون ماوي !

چووني تو؟ چونه دهر و كولانت ؟
 ديمه نني بهرز و خر و خولانت ؟
 هه موو لا كوونه گراوي خوومن
 مه مي بيچاره م و زينن بو من
 سروه كه ي قورغي شنه ي بيگهرده ؟
 وهك هه ناسه ي منه بو تو! سهرده ؟
 گهره كي شوان، دلي ههر وا گهرمه
 چاو ره قى ههر هه يه، يان چاو نه رمه
 ئاوي گهر ماوي شو جاع ههر شو ره ؟
 شهوي جيژنان هه يه سهر له نگو ره ؟*
 ديارى شايانه كه بدرئ پيشكيش ؟
 تور و كاهوو، كه له مي شاده روپيش
 پرزگه يي يادئ له ئاواره ده كا ؟
 مه وله وي دهردي دلان چاره ده كا ؟
 نويزگه يه كيش هه يه له و دهور و به ره
 باغ و بيستاني مه لاي سه لكه كه ره
 ماله كه م يادي جواني خير بي
 ههر كه سي ئه مني له تو كرد، كوئر بي
 سي به ري باو له سهرم بوو ئه وده م
 باغي شادي له بهرم بوو، ئه وده م

دوور خرام وا له كهس و خوشك و برام
 گيژی تاریکه شهوم، دووره چرام
 خاله سوورته چ دهكا؟ ههر چاكه؟
 يا خو داکه وتووہ ريکی خاڪه
 خانه قاي نه هری به خوین رهنگاوه
 رپی شهیدان بووه، بهلگهی ماوه
 گویم له شیخ قاده بانگ ئاوازی
 بو گهلی کورده به سهد شانازی
 بهر به سیداره دلت رانه چه نی
 بو وتنه بمره زیانت دده نی
 چونه مزگه وتی هه باساغامان ؟
 تات و بهر سییه ر و تووی، ههر وا مان؟
 وه کو ئه و سایه فهقی ده خوینن؟
 وه کو من دهقنه له مالان دینن؟
 که دهلین زینی منالی گه مه بوو
 ئه وده مه جی گه پ و گالتهم ئه مه بوو

گالتھی ئه و سه رده مه

خواس و سه رقووت و له خو لا گه وزیو
 پیتی چووی پهل بوو به دهستی قه لشیو
 ئیوهییه، ته وغییه، شه گگه و چگ و پک
 لیکی زاری ده تکاندم تک تک
 وهک هه لووک لی ر و له وی هه لده به زیم
 سوپ و شیشوقه بو چاره ی وه ره زیم
 مه زره قم یار و هه وال مه رمه پ بوو
 قوچه کانیم چه کی راو و شه پ بوو
 خازهل ی و حه نزه ل و ئاوروچکه به گشت
 توپه راکردن و کهری سووری به پشت
 یان مه لا تهق تهقه یان هه نگله شه له
 جیژنه بوو ئه و هه له، پوی به په له
 جه غز و سووردانی به دهوری خو ما
 له و هه موو چه رخه خولیکم بو ما
 تازه وا بوومه ته گوچان به ده سی
 لیم وه دی دیته وه حولله ی مه ره سی
 رۆژی ماندوو به خه یالی شه و بووم
 شه و له بهر به زم و گه مه م بی خه و بووم
 ریژه چوقلی که له سه ر هه ورازان
 یاری برژانگی منن ها ورازان *

ديسان گهړهك و جوانه كانى

«سه رخړې» زورترى هه مووان به شى توم
كوړپه بيكي خړه كهى باوه شى توم
يه كه مين جيبه كى ، ليم دانا پيم
كوړى خوتم بته ويم يان نه ته ويم
گهړه كى «قوبله» نه بووين پيدا
بى سهر و شوينه وه فايي تيدا
شيرنيك ليره به ناز ته شيه كى رست
شيرنى كيوكه نه كهى له بره و خست
«گهړهك ئه رمه نيه» به هه شتى گورين
پوو له هه لايه ده كهى، هه حورين
سهرده ميك چاو رهش و چاو شينيك بوون
بو سړى جهرگى ته زيو تينيك بوون
«سهرپلوسك» دل و چاوم له وييه
به ره گه و رپره وى ئاسكى كه وييه
سوڤى گه به زمى به هه شتت گه ره كه
تويژى باويژه، وهره ئه م گه ره كه
«پش قه لا» دى و ده چن ئيواران
دهس له مل تونگه له شان نازداران
تاخى «حاجى هه سهن» ي له و په ريبه
هه جى سه رويشكى نييه، دل ته ريبه
دل به خه م وهرگه رى زوى دى ننه وه جى
گه رمه ماچ خيره له جى ده چنه هه جى

ناو بازاره كه

بو هه ژار ديتنى بازار دهرده
دهس كه والايه دهسى لى به رده
تو بللى، تازه بخوين تير و تهسهل
چاى عيماديش و كه بابى هه مه شهل
خه لكى بازاره كه هه روا مه ردن !
گولى بهر دوست و له دوژمن به ردن!
چاخى دژواري له مهيدان ده چه قن
تاي ته رازووى يهك و تيكرا ده ته قن!
هه ر به بيگانه ده كه ن گالهى خوش
دهردى سه رتپيه ته ماتهى بيهوش ! *

بهستين

دلّه سهيريكه له دهم بهستينئ
ديده مهستيك له منت نهستينئ
چاوكه ژالانى له چهلم ئاو ديين
دهم به جادون و دلان دهرفينن
پرچه پرچينه، كراس هر چينه
هر نزاى گيانه له رپئى ئامينه

چوار چرا

چوارچرا رهنگه ببيسى دهنگم
وام له سهر تيزه ههواخواى جهنگم
بهشخورا و مهرگى دهوئ ئاشتيخواز
گرپئى دار ناشكئ به بئ بيور و پواز
توزئ راوهسته، ئيتز گوئ هه لّخه
راخه كهولئ عهجهم وخوئ هه لّخه
دهچه قئنينه وه دارى تولّه
شاخى شاخدار دهپهريئ بو كوله

كوچهى جوولهكان

پوو له كولانى جووان كهين نامه
له هه مووى بيره وهرى خه بيامه
ئهوئ تپئ نه چوووه دلئ پر له خه مه
تهنگ و تاريكى هه بئ: پرچ و ده مه
ئهو كچه (جوو) انه كه مهئ ده فروشن
نازى چاوانه به مهئ ده فروشن

جا چبكهين ؟

له هه وار «ماملئ» مريهم بيئئ
هيند به ئارامى كه شير نه رژينئ
جوانه چاروكه به دابى بلّباس
له پهري مپشئ تهنگ تر بئ كراس
رهنگى خوش بيته پهناى دهنگى خوش
شيت و شوورن ده مى خوش بير و هوش
بهسته پيكي من و ئاوازي ئهو
پازى دلخوازي من و سازى ئهو

وهرگرين باده له دهست مهيكيرئ
خوش و مهستانه بليين چهند ديرئ

بهستهكه

ئەى مههاباد گولئ سهرتوپئ زهوى
زياد له ههر جوانئ وه بهر دل دهكهوى
ههر كهسئ جارئ ئەوتو ناسيئ
خوش و جوانتر ده بئ چئ ديئ !
كبييه ژيا بئ له بههشتئ خوادا
دلئ ههلهگرئ كه لئ لئ لادا!

ئەدى بو بئ دهنگن !

هونەر و نووسه رهكانت له چييان
چونه تا سهر به ههواى تو نهژيان ؟
«خاله مين» زيرهك و پسيوپرى چييه
چاوى سوور و تهپرى وشك و سپييه!
توپ بوو، ئەو توپئ كه ده يگرت به زوخال
گهنم و جو چاندنى هه لئا به ته مال !
«سه وزه سيس» ناوى ده نئ كارئ به جئ
نيوه نووزهئ مه م و سيامه ند و خه جئ
ئهمه ده رمان نييه بيفروشى به گهل
دهردى زورى دهوئ شهل ده رچئ له زهل
«هيمن» ئەو بولبوله سهر بئ تووكه
چونه ليئ نايه چ جووكه و نووكه !
كوانئ ئەو سينگه كه «ماژينو» بوو !
سهر له مهيدانى نه بهردا گو بوو
وه كوو بيستوو مه له ميرووله به زئ
دلئ وا گهرم و گورپت سهيره ته زئ !
كوا تفهنگئ دهس و راوى كامه !
گوشه گيرئ چييه ئاغائى دامه
بو دژه و ئەژنو دهباهش ده گرئ
يان به سه ره زئ بژئ يان بمرئ !
نيشتمان ههر كهسئ بوئ بمرئ ، نه مرد
له شئ سهر دوشه كه هيچ به هري نه برد

دەبا بېشىلیم

لیم گەرئ دل به زوخاو و خوینم
با له دوور، دووره برام بدوینم :
کاکه مهرجی من و تو کوا وا بوون؟

.....

ههرچی دهرد و کولّه بهر من بکهوئ
توش وهکو خوشی بهجئ مینى لهوئ؟
بیر و پینووس و دس و دل یهک بوو
دوانه یهک بوون و بهدهم یهک چهک بوو
تو ئه وینداری تهلان و بهرد بووی
دژى ساي گهردهن و زپری زهرد بووی
سویند و پهیمان بوو نهگورپی، گورای
وازی وازی له سهری دای، دورای
بولبولی کورد وهکو قهل دهنوینئ
ببزی بی بو کورپی شا بخوینئ
بالئ بشکئ و پهل و پوی هلبوهرئ
مهل بکا زهمزه مه بو جاشه کهرئ
ئوه چت کردووه بی من، هیمن ؟
تیر و تانهت فره لیمن، پیمن
نعت کرا بدری لهخوت ئه و پهردهی
دس له گوشتاو و پلاوئ بهردهی !
لیم بیووره که ئه وهند بهر لومی
شینه بو خومی دهکهه، توش خومی
ئیسته کهش نهچوه بجئ ، چوو پوی
وهره وه ناو گهل و خزم و خوئی
بو گهلت بیژه ههتا رورئ مهرگ
بی منعت، بی تمهن و نان و بهرگ
رکه راکه و ببه هاودهنگی خوم
بی کرپژ به و ببه هاورپهنگی خوم
با دهسهومل مهلی بیچاران بین
ههر «ههژار هیمن» هکهی جارن بین
نیشتمان وهک مهله، نووسهر باله
ههر مهلی بالئ شکا، جیی چاله
دلّه وشیار بهوه مهستی بهسته
رئ و شوین بهرمهده، خو دابهسته

گهشتیک بکهین

به ره ژیر بیه وه، نویژگه ی سوره
زور مه لای لین، که نه چووم بمبووره
له و مه لایانه یه کی زل جاشه
خه رته له و چاوی له پینج شه ش لاشه
تاخی «داروغه» یه جیی بیره وه ری
بیر نه ویستاش ده گه ری ده ور و به ری
ترسی داروغه نه مابوو نه وده م
دل به ئاواتی ژیا بوو نه وده م!
«کو پین ئاوا» دلی هه ر ئاوا بی
زور دلّاوا بوو سپارده ی خوا بی
تیری چاوبازی له جه رگم راجوو
کوشتمی و خوینه که شم هه ر وا چوو

له سه ر داشامه جید

وام له سه ر «داسه مه جید» ویستاوم
گیانه گه ش بوته وه، روون چاوم
دلّه بی دیده نی نه م دیمه نه که
«لاله باس» دیاره له گو می «ته نه که»
«می شه کورتانی» ببینه و «یه رغوو»
بیره دا باری مه نیج تیپه ر بوو
دلگوشایه و گه شه «باغی سیسه»
ترسی نه و ناوه له و چاوی پیسه
.....

.....
ئاوی نه سکه نده ری له شوین ویل بوو
له کن نه و ناوه خناو و لیل بوو
«کانی مام قه مبه ر» له لی بی پروانه
دیمه نی جوانی ده می جیژنانه
پر که ژال، نه و که ژه زه رد و سووره
چت ده وی بهر ده مه، هه ر خه م دووره
پیره سه ر سه وزه که «نه سحابه سپی»!
بوویه پیشیلی عه جه م بویه کی؟
تووکی تو و هه رگه ری ته ختی تاران
تا به هار بیه وه جیی دلداران
«گومبه زان» جیگه نیاز و رازه

چیت نیازه وەرە لئی بخوازه
کورد و ئازادی به یه کتر شاد بن
دورژمنان بینه گل و بهر باد بن
«باغی شیخی» گولئی ناو باغانه
سهیری هه توانی جگهر داغانه
سهر له ئیواره سه ریک هه لیبینه
ژین وه سه ر بگره وه خهم بپسینه

مالا وایی

چۆن وه ها شارئ له سه ر دنیا بی
به خه یالا دی که مانگ ئاوا بی
سا مه هاباد به هومییدی دیدار
تا کو ده ت بینمه ئازا و پرزگار

با له شار ده رکه وین

دا وه تم دینه وه بیر «زاوا و بووک»
وه ک سه ری هیمنی توپ و بی تووک
لیره «لاچین» وهره «شیلاناوی»
کوئه لانمانه بمینین تاوی
شایی هیمن بوو هه ژار هه لده به زی
دویه کی هاته ده سی و جه رگی ته زی

ساره وانان

ساروانانی ته مه ن خو ش ئارژون
بی وچان ده یده نه بهر تازه و کون
«ساره وانانه» دلت بو لادی
هیچ له دلتا هه یه یادی یادی!
به نه مامی گه ش و شه نگ و شل بوو
به نه کامی به ره و مردن کل بوو!

بەسرى

لەو بەرەت « بەسرى » دەسى دز بېرە
لەو سەرەت ئارەقى ماندوو بېرە

سەرى سولتان

«سەيد وەقاس» ھەر بەگەرى رەش بەلەكى
و ھەكو جاران بە كلوك و كەلەكى !*
خۆشى بۆ تۆيە دراوسى جوانى
دۆستى تۆن «قەمتەرەيى» و «دەرمانى»
لايەكت «چۆمى مەجيدخانى» بەرىن
مال و قۆپى ھەموو پېر پۆر و پەرىن
راسپېرە لە قەلا بۆ «كاکم»
ھىچ قسەى ماوہ ! دەللى بى باكم !*
گەبىوہتە كوئى ! شەرى ئاغاو گوندى !
سەيرى دنيا كە چلۆن بوو، چن دى !
كۆنە « سولتان » و «سولەيمان» رېويىن
شىت و خودارى ختەى بى خيويىن *
كۆسە بۆ رېيش دەگەرا و بۆ جاشى
داشى ھات كلک و سميلى تاشى *

ئىيسا كەند

باشە شەوباشى لە « ئىيسا كەند » كەين
يادى يارىكى دەم و ليو قەند كەين
شال شلى، چاو بە كللى، ليو ئالى
چۆيلەككە بووم بە دەسى مندالى

سەيدى كاكەجان *

«كاكەجان» پېرى «سەھۆلان» ھەر ھەى؟
نياز رەواى لاو و كچۆلان ھەر ھەى ؟

به ره و پير

گيان له رڼ چوونى به له ز دهمدا هان
كه وته به كيشه رى « پيرى بورهان »
مانگه زهر د بوويه وه؟ رڼت ديوه؟
دياره تو بهر له منت ناسيوه
دلّه دامركي ، خه يال ليم لاده
گيانه بو ديتنى پير ناماده
« كاني دولمانه » له سهر ريگامان
خوت بشو ، بي چه په لي بي نامان
جي گه لي پاكه نه توش خاوين به
بو هه مو سووچي دهسه و داوين به
له « لووساوكانه » وه خوش رابيره
دهس به دم نه وسي چنوكا بگره
له هه مو لاه گول و گولزاره
شينيبه ، جوانيبه ، ناوه و داره
دلي شيت چه پكه گولي كيش بچني
باشه هو شي هه بي هيشوو نه رني

گومبه ز

گومبه زى سپيه وه كوو رووى پاكان
پاكه وهك گيان و دلي دلپاكان
سه دهفه و گه وهه رى يه كتاي تيډا
باره گاهي كه شه هه نشاي تيډا
مالي سه رخي لي خودا ناسانه
بيره دا چوونه به هه شت هاسانه
ليره كه شكولي هه ژاري تزييه
هه رچي نيره ي هه يه ، چاوى له چيبه !
رڼت تيني به گه شه و تيريژه
رڼت ديني گه ش و تيشك ريژه
تيشكي نه و كاري به خول و خاكه
شوقى نه م گيان له به رى رووناكه
گيانه تا هه هه يه له و جي گه وره
بده هه و جاري وه كو هه ج ده وره
لي بي پارپوه ، نزا له خودا كا
با گري كاري هه ژاران چا كا
كوردى بيچاره هه تاكه ي ديل بن !

تۆق و كۆت هاودەمى پىي وو پىيل بن !
خوا نەناسان و چرووك و پەستان
بەس بگەوزيڭن لە چىيائى كوردستان
بەرزەبىي هەورى لە كەژمان هالى
زىل و زالى دەسى زۆر رامالى

سەيد رەشىد

وەرە سەر گۆرى شەهيدى دلتەر
هەموو دنيا لە بەرى، ئەو لەو پەر
«چاوشى» پىر بە هەواى زانستى
لە مى شىرى دەخستن پستى

نورانى و مەولانا *

گۆرى نورانيه، مەولانايه
كەسى وا گەرە لەمەوه لانايه

لەسەر گۆرى داىك و باب

گيان وچانى لەسەر ئەم دوو گۆرە
دلە خوڤن هەل بە، چاو داچۆرە
داى و باب لىرە بە خاك ئەسپىران
بە پەكوو بوومە پەپووى جى ويران

داىك دەدوڤنم

دايه شەوگارى دريژ گريابووى
بو كورپ دل بە نزا و برىا بووى
دەتەويست تاكه نەمامى سالت
بەرى شىرن بى لە رۆژى تالت
گول و لك بلكى بە دەور و بەرىا
ئارەقت بسپى لە بن سىبەرىا
بەرتە ژىر خاكەوه ئاواتى دلت

ھەر بەھارت بوو ۋەرىن پەلکى گولت
ئاه و زوخاوى دلەى پىر سۆكەت
دروو دەپوینى لە بان گلکۆكەت

روو دەكەمە بابم

باوہ، نیازت بوو ۋەكوو تۆ وابم
لە جیھان دوورە پەریز، بو خوا بم
پیت وتووم چەندى لە تۆم پرسیوہ
نیشتمان دۆست بە، خودات ناسیوہ
ھەرچى فرمیسكى ھەزاران بسپى
بو دوا پۆژى بەھەشتى دەكپى
نیشتمانم كە روانیم، دیلە
باغى وا خوۆش بەرلا و بى چیلە
توركى تور توپى دەدا بو بەرپى
لىی دەگەوزین عەرەبى بى دەرپى
مشكە كویرەن عەجەم و ریشە بىر
خىوى باغ برسییە، ئەو تىر و مرن
نیشتمانم كە دەویست، كەوتە دلە
بىم و پەرزىنى بكەم باغى گولم
وارشى گالە درى و دەریەست بى
بەس لە داگیركەرى پەست، پى پەست بى
چ ھەزارم نەدى، ۋەك كوردى ھەزار
چاو بە ئەسرىن و سپى دەس زۆردار
خىوى خەرمان خپى بى نان دەنوئ
گەلە خوئ پىوہ نەبى داس بسوئ !
خوئ، ژنى، كىژ و كورپى كوورپى مەلۆ
ۋەكو جووچك دلە لەرزەى لە ھەلۆ
گەنم و جو، پۆن و خورى و تووتن و نەوت
گوۆشت و میوہ و بەرى لىپى شەش و ھەوت
ھەرچى داھاتە لە لادى و شاران
بگرە ھاتە ئەنقەرە، بەغدا، تاران
گورجى دەیفۆزنەوہ دەستى بە خوین
نانى پاك بەو دەمى پىر جوین دەجوین
ھەستى من ویستى كە دەستیان بىرم
لە ھەموو چاوى تەر ئەسرىن بسپم
ئەو دەمەى دابدېرم كورد دەخوا
لاى ھەزاران بم و نىزىك بە خوا

چم به سه رهات !

سه به خو که وتمه شوین ئاواتم
دوور له تو تووشی نه هاتی هاتم
ئابروو تایهک و حیزی تایهک
سه ریشک تهک بده مه هه ر لایهک
خویره تی خوئی بده می، نان زوره
ده فری نامووس و شه ره ف پپخوره
دهستی پانم له بنی باخهل گرت
ئابروم ویست و سه ری خوّم هه لگرت
ئه وه چهند ساله که وا ده ره بده رم
له گوتن نایه چ هاته سه رم
روو له سووچم ، وه کوو توژ بی بایه خ
عاسمان لیفه یه هه ردم رایه خ
هه ر به لای بووری گریی دا هیله
شووم خه تی خو شه له کیلگه ی تو یله
جوانی وهک ژنی کوپینیم ده رچوو
سپیه تی رووم خزی بو مووی سه ر چوو
زه رده بو لیو که ده هات لاپییه
په رییه سه ر روومه ت و تاپوی بییه
خه م ره وینم خه مه ، کهس هه ر که سه ره
ده ردی دل چاری دلی ده ره بده ره
خووشی وهک ئیوه مه گه ر بیته خه وم
گه ر هه بی جیگه بی لیی وه ربکه وم
چاوی ژیرم هه بی خه و بنوینی
نوینی زبر و ته ری نه ی تو ری نی
وشک و زه رد له ش به درک به ر لیژم
سووک و به ر باد و به سووچ و گنیزم
قانگه لاشیک و له به ر ده م باوه
یان ته لاشیک و به سه ر ده ریاهه
گا به شیواوی له چولئی ده که وم
گا له گنیزاوی شه پولئی ده نه وم

ھومئدم ھەر ماوہ

لہو جیابوونہ کہ جیگہم جی ما
شادی داکہوت و ھومئدم پی ما
رہنجہرؤ بووم و لہ رؤ نارہنجم
تا ھومئدم ھہیہ خاوەن گہنجم
دل بہ ئاواتہ کہ ماوہی بدرئ
پارچہ پارچہی لہت و کوت گہو بکری
باغی زید بیٹہوہ دەستی خیوی
دەستی کورد بچنی ھەنار و سیوی
پر نہمام بیٹ و نہمام پر گول و چل
چاو پھولیک بی لہ پھرزینی بہ گول
گیان بہ ھەر لایہکی باغا بفرئ
گہشکہ بی و چاوی بہ گریان بسپرئ
ئەو ھەلہ ھەلیہ لہ عاسمانی کورد
سەر بہخو سەرکەوئ لای وابی نہمرد
لەش لہ لای ئیوہوہ بسپیئ بہ خاک
خوشہ لای دایک و کەس و باب و کاک
خووش کەسی بیکہسہ بو رۆژی ژمار
زور دلآوایہ دەبووری لہ ھەزار

دیمہنی گۆرستانہکە

گیانہ بروانہ چ گۆرستانہ !
جی وچان و خەوی چاو مہستانہ
سوور ئەوا بیٹی دەلی شلیرہ
کۆلمہ ئالیکہ لہ ئا خا لیرہ
ئەو وەنەوشەہی کہ لەسای دارانن
شیننی سەر شینی گرۆی یارانن
خاک و خۆلی ھەموو گەنجہ و سامان
چاوی بادامی لہ ژیر بادامان

جوڳه ئي قولقوله

لاڪه وه دل پيري زوخاو و ڪوله
وه ره سهر قولقوله فينڪايي دلّه
مسته ئاويڪي به رووي دلّ ڊاڪه
روو به رووي تهڪيه ده بين ٿه و ساڪه

خانہقا

خانہقا دار و دهرت چيمهن و چيم
له هه مووي هه ڏده قولّي بيره وه ريم
تات و ئاوي ، بهر و ناوي هه و شان
ههر له ميحرابه وه تا جي ڪه و شان
ميچ و بان ، پيره و مافوره و بهر
توه ڪهت، ريزي چنار و عه رعه ر
وشڪ و ته ر هوز و دهر و ديوارت
تازه و ڪون و خويا و پيوارت
ژوره ڪانت چ له بهردن چ گلن
حوجره ڪان. گشتي له من نوشته دلن
داخو ئيستاش وه ڪو پيشوو ماوي !
دلنيا و دلگري پير و لاوي !
پيت و بهريان هه يه لاوي دلسوز !
سوزي دلين هه يه پيري پيروز !
ڪي له جيي « جه عفره » بو ئوردوو !
ڪي هه لي ده گري سه وه ي پر نردوو !
ڪييه وه ڪ « حاجي » نه هيلي چه په لي
ڪي به فر ديني له جيگاي « شخه لي »
« شاپه سندي » هه بوو ميڪايلي گهل
پيشه جوار گوشه يه ڪيش زور ته وه زهل
ماموستا مه نگوڙه ڪه م حالي چييه ؟
« شيشي شامي » وه ڪوو ريش سپييه ؟
ڪي وه ڪو « سهيد » ي دهس و دلوازه
تووتني ڪوني هه بي و چاي تازه ؟
« مه مه يار » « ڪاڪي مه لازاده » ت چون ؟
ڪيوه چوو تازه موسولماني ڪون ؟
که لله زل پيري « فه ريك » چي ليها ت ؟
شير ي به گزاره گه ر وڪي ديها ت
ڪي له جيي ئيمه فه قي و نان خورن

تہمہل و بۆرہ کہمن یان زۆرن ؟
ھاودہمی ئەودہمہ سی شیخ زادەن
داخوا بۆ راوہ کہوان ئامادەن ؟
خیوہ کہو ھەر ھەییہ قیپرہ و سویندی
بۆنی با ھات و کہوی شەو خویندی
قازیہک و مینہ و دەوریشیک بوون
ھاو دزی شەو لە مریشک و قەلەموون
کئیہ پیر؟ کئیہ منال؟ کئی گەنجہ ؟
کئیہ پیم خووش بووہ؟ کئی دل رەنجہ ؟
کئی بووہ ؟ کئی چووہ ؟ کئی وەک خوئیہ؟
دئی و دەچی ژین وەکوو ئاوی جوئیہ !

شیخ محەمەد

سەروریکت ھەییہ پیی دلشادی
تە ئەوت ماوہ لە خەم ئازادی
خۆشەویست « شیخ محەمەد » ی ریش سوورہ
لە خودا یار و لە دنیا دوورہ
چۆرہ ئاویکە لە دەریای بی پەی
دلی دەریایەکە پەی پی نابەی
وا لە جیی پیر و بە بیریش پیرہ
لە نەزان شیرہ، بە زانا ژیرہ
سەد بری ھیندە برای نەبوایہ
پاک و بی گورگە بۆ ئەم کوگایہ
تووک سپی زیانہ لە پەمبو تۆزیک
ئابروی ھۆزی دەبا رەشبۆزیک

بەرہو دۆلی ئاجیکەند

باغی فاتمی مەلی بووری و خۆی بوارد
گەردن ئازاکە گەلیک میوہم خوارد
دامە گوارتە گوئی لەسەر دزیہکی باغ
باغەوان لیم دەگەرپا دەس بە پەیاغ

*****

وا شه پره فکهنه پړی شوخ و جوانه
 کورپه شېخ توورپه ده بن مه پوانه
 جیبی دله باغی مه لا و ئاجی کهنه
 ههر گولته و بولبوله ههر سازه و بهند
 باغی باخچان و نه مامی ساوا
 چوئن دلاوایه که مالی ئاوا
 ههرچی گیللاس و به لالووکي خوارد
 سه ری هه وساری به زاری نه سپارد
 سیو و میو به رده له قه یسی به پرمین
 نهوی زور ترگز و فت دن ههر مین
 گهر بکا چاوی خومار رزگاریت
 وای بزانه له به ههشت پربواریت
 بی ترس بیخه سهرت ته شتی ته لا
 نوبه تی زوره مه چو تازه قه لا
 چاوگه سهر ئاشی خوراسانهش بی
 خوشه نه و بهنده له سهر چاوهش بی
 «گهر دشی چه رخه مه داری مه له که
 ئاشی شېخ بابه قه تاری گهره که»
 دیته دهر ئاوی له سایه ی داران
 چاره بو کوخه رپه شه و بو ماران
 با وه خوین من عه جه مم کوخه رپه شه ن
 ده شگنه ماری مزی مژ به ره سهن
 سه رده میک ببوه به ههشت ئاشی گولان
 گیان له زانست ده گه پرا و دم له چلان
 «سه رده راباد» نه چی خییوی لییه
 به ته نی باری هه ژاریت پییه
 له م «عه زیز کهنه» ه به ناو باخچیک بوو
 جوان و بارچاو و له بار و ریک بوو
 سه ری سه و دام هه بوو لام دایه کنی
 کاله ههر میم کوشی، سنجووم نه پرنی

ته ره غه

ته ره غه خو شتی سهرت ههر به رزه
 لیک جیا بوونه وه مان چه ند وهرزه ؟
 یاری پاکردوو ده می پابردوو
 وا به سهر تووه کلاو پابردوو
 ههر له لانن ! ده مه وی سهری بکه م
 سه نگره ی سارمی خوین ریژی عه جه م

دیننه وه بیر کوپی کورد مهرگی دهوئ
 ئەو سهره ی ناوئ به حیزی بنهوئ
 کارگ و ریواسه به هاران بهرت
 وه کوو جارن کوپ و کچ دینه سهرت !
 گهنجی ئاواپیه که چۆن ! سازن !
 دلته پرن ! دهس له ملی دلخوازن !
 جوانی ئەوساکه ئەو پستا پیرن !
 هیچ له لات وایه له من دلگیرن !
 جوانی جیما که نه مام له و نیوه
 داری دوری بهری پیری پیوه
 تو که قیت ماویه وه بارت باره
 هه پهمه ی جوانی له تو پرا دیاره
 باخچه یه سهریه تی چواردیواره
 پاش بلاغه و قهره لی و نوباره
 کانیه رهش لان و مه کو ی چاوجوانان
 بهند و باون له ده می خوشخوانان
 زانین ئاوات که له بن بالایه
 گش له لاوچاکی دهسی بالایه

یادی دلداریک

داخه که م باوی کورپینیش لاچوو
 هیچ ههتا سهر نییه وا هات وا چوو
 چاو شه هینیک دلی گرتم ئەوسا
 چهن له بهر نازی ئەوا گیان چهوسا
 تازه لاوئ دل و پوومهت ساده
 مهستی سه رخۆش ده گه پام بی باده
 ری نه دیو، چاو ده گه پرا بو بالا
 داوی دلداری له گه ردهن هالا
 بهرزه دیاور و به ههشت له و دیوه
 ده رکه داخراوه، کللی زیوه
 دانه فرمیسه که له لام سویراوی
 دل ههیه و سواله ته له تیان ناوی
 نه میوو سامانی جیا له جوانی
 جوانیه کهش توایه وه تا پی زانی
 مامه وه، توامه وه، برژام، ئیشام
 به زهیی هات و دهسی پاکیشام
 چاوی خۆم کرده وه وام له و جیه

سوڤي پاش مردني هيواي پييه
 زهردي تاوداري ههژاري بي بهش
 تاو پرا و كهوتمه سايهي باووش
 توانهوه، بووژاوه به ماچي ليوان
 گيانه، ژير بووه له سهيري سيوان
 نهوده مانهي كه له باووشيا بووم
 ناده مانه له بههشتا ژيا بووم
 گولي سهر كوومه گه شهي تيشكي چاو
 ناره قهي خوڤشي ده كرد بوني گولاو
 سيوي لاسوور سهر گوناي ناسي
 داخ له دل خوي به پهلئ هه لواسي
 ده مي شيرين بوو له ده مي هه نگوين
 باده دادی بوو له ليوي ره نگوين
 خونچه ده سووره له سهر لاسايه
 زور دلي تهنگ بووه ههر بوي نايه
 تا بهاتايه به رانبهر لاجانگ
 له عي سهر ئاو ده گه پرا تيشكي مانگ
 لاملي، ئاسك و كهوي خسته گرهو
 توڤي گيروبي پفاند گهر دني كهو
 زيړ ده له رزي له په ناي گهر دني زهر
 تاو و تينيكي نه بوو، زهر و سهر
 شان هه نگويني سپي سهر سینه
 بو ته ماشا به شي سهر تا سینه
 گهر په پوولهي چه مي بهو جي فير با
 بال له بهر چاو بوو ده ترسا كویر با
 خري ناو مه م پري ئاونگي گه زو
 شيري خاوي له ده ما بوو ليمو
 مه مكي بديايه چ ناده م چ نهوا
 به له ز ده يقوزته وه ههر كهس له ههوا
 لار و له نجهي كه ده لاي «لاله ش» نه خست
 كي مه لك تاوسي پيشووي ده په رست !
 پرچي پر پيچي قهد و بالا بوو
 ره شه ماري له نه مام هالا بوو
 ههر له سهر نيوكه وه تا بهر نه ژنو
 له رز و موچركي له شي تامه زرو
 جيوه لاي هيئدئ له ژير پشت به ندي
 ئابووي چوو بوو له توندي و مه ندي
 شلكه پان و قهفي تيرواي به لك
 مومي كافوور له پاناييا به له چهك

تام و رهنگی له لهشی ئەو دا بوو
 ئارهزوو واقعی تیا وړ ما بوو
 له هه موو لاره گوناوه بانگی ده کرد
 هه رچی لهو میوه یه چیشتوو یه نه مرد
 تاوسه، ماره، نه مای به ژنه
 پیم ده لاین بچنه بهشی خوت برنه
 دهنگی «تۆم خوش دهوی، تو خوشت دهویم؟»
 گیانی کیشابوو په نا پهره دهی گویم
 دل له دل نیازی نزیک بوونی ده بیست
 ده می نای نازی ده گوت، ماچی ده ویست
 لیوی ئاوی ده می دلی ده تکاند
 چاوی شه رماوی له چاوم ده چه کاند
 وهک ئەنی و چاو و چه ن و دیم و دم
 خالی پرووی خوی ده نوان ماچی که م
 چاو به چاو، دل به به رامه می مه ست بوو
 می شک و هوش و رهگ و خوین بی هه ست بوو
 هه ر له بهر پیوه هه تا توقی سه رم
 له گه راندا بو ته زووی سارد و گه رم
 ناسکه په نجه و مه چه ک و باسک و زه ند
 دینی به ردا و ملی تۆبه می هه لکه ند
 به ره ژوور چوو که ف و کووی لاو چاکی
 که وته دواینه وه داوین پاکی
 بوومه په زوان له به هه شتی جوانی
 له گوناوه تامی ژیانم زانی
 ئەو ژیانه می که له گه ل ئەو بووری
 خوشی کرد ئاگری ده ردی دووری
 وام به پیریش به خه یالی ئەو ده م
 پهل به سینگ داده کوتم له شوین مه م

دیسان روو ده کاته ته ره غه

لادری تالی خه یالی لای
 بادری باشته داوی خاوی
 که ژ و کووی دوست و دراویت چونن!
 دل و پرووخوش و گه شن یان مۆن!
 هه ر به قه زوانه ملی «پیرسله مان»!
 ته ر ده ژی دووره له ئاسوگی نه مان
 زور له ده وره می ده گه رین به نیازان

دۆ به هانیکه له کن دۆخوازان
 « کۆشکی زارا » که به خه یال نه خشاوه
 هه ژدیهای نهمری له داوین ماوه !
 شانی « میرقازی » پپر و بزوینه
 زینده وهر لیی ده گه پین، دژوینه !
 خوش بووه « پیمه ره کهی فه رهادی »
 بو سه ری دوژمنی رپی ئازادی !
 ته رغه، کیوی له، یژینه ی کورد
 کۆنه هاو رازی « سه فین » و « هه لگورد »
 « ئاگری » و « پیرس » و « مازی » و « ساسون »
 خزمی « پیرانی » که س و کاری تون
 له لورستانه وه تا پشت « توروس »
 گه لی زورن بنه ماله ی « زاگروس »
 کورد هه زاران و هه زران ساله
 سایه په روه رده ده ژین له و ماله
 ئیوه بوون، پشت و په نا و دژداری
 نان بده و یار و دژی به دکاری
 پیاو ته ی و مایه ژیانی ئیوه ن
 مانه وه ی ناو و نیشانی ئیوه ن
 کیوی « جوودی » له گه ری تو فانا
 گه مییه که ی نوو حی له سه ر سه ر دانا
 په ندی پپر بایه خی پیشینیانه
 « کورد له ته نگانه ته لانی لانه »
 « چیای مه زن لیی هه بی بز ن و هه رزن
 نابه زن بو که س و هه ر سه ره رزن »
 ئیوه دیتان به سه تان خونکاران
 زورو بیست هه و هه و و خر مه ی سواران
 پانی پال داوه ده می « بانپال »
 رپیوی لی کردنه کوپخا به خه یال
 گه لی ئه سکه نده ر و زور وه ک زه نفون
 دانی هه ل بریه وه ئه م کورده بخون
 عه ره بو هات به سه را وه ک لیشتاو
 بی به زه ی دلر ه شی فیلبازی به داو
 چه نگه ی چه نگیزی به خوین پاراو بوون
 بو هه لاکو به ره گه و سه ر راو بوون
 جارئ ته ی مور به شه لی سه ر ده کهوت
 تیری کویری که قری به ر ده کهوت
 شاعه باس ویستی سمیل بابر کا
 کیو له بن بینی ، گه لی کورد قر کا

نادريش سوڤى له زور جيگا دا
 به ههږ و گيفه وه خوځى لى بادا
 زورى زوردار كه سه ريگ پيو ويړان
 به ملي ورده وه ليو هه لديران
 زور گه مال داويه گه ماروځى ناومان
 ئيمه هه ر ماين و و ئه وان به دن او مان
 هاتن و چوون زلى زور خاوه ن زور
 كوردستان گر به خه يال و كورد خور
 شرت و گوم بوون و هه موو راپردن
 كوردستان هه ر هه يه كورد هه ر كوردن
 به لگه بو چه نكه چه مووش و توژيك
 ديتته دى لير و له وئ چه ند گورپك
 خواردنى كورد و چيلى دژواره
 دهرنه چوون فيل و نه هه نك له م بواره
 تازه وا مشك و توله و وشترى گهږ
 به ته مان بيكه نه جى مؤل و گه وهږ
 خاك به سه ريان بئ وه كوو پيشوويان
 ده بئ نيهي ننه وه هه رچى جوويان
 شل نه ما كورده په لوولهي دويني
 ئيستته وا تونده ددان ده شكيني
 سه رده ميگ خاوى مه لا و خانان بووين
 پاروه خو شهي ده مى بيگانان بووين
 ئيستته ئه و تاوه له ئاوا بوونه
 شيرى كرژ نيازى له لان رابوونه
 توږى ديلى له په لان هه ل دهږئ
 كئ به شى خواردووه گورچووى دهږئ
 ديتته گوږت گه رچى كر و بيده نكي
 ده نكي پيشمه رگه ت و زه بر و زه نكي
 داد و هاواري عه رهب له ولاوه
 تينى بومبا و كه قرى تاواوه
 ئه مه بوليله يه بو ږوژى روون
 بانگه وازيانه كه ږوله ت زيندوون
 بيلى خوږين، دووكه له شينكه ي بارووت
 با كه بو ت بيلى له سه ر خو بئ پشووت
 ته مى خه م نه گري بللى چاره ره شم
 شوږشى كورد هه يه من دووره به شم
 ئاوه دان ده بنه وه ناو سه نكه رى تو ش
 دل پته و به به هه واي ږوژى خو ش
 تازه ده كريتته وه دوزمن كوشتن

ژه نگی سهر دل دهسپړی خوین پښتن
ئاگرت هه لېبې وه کوو رابردووت
لاشی دوزمن ده که مه ئاوردووت
پوژ ده بی ناوی هه ژار نامینې
سازی ئازادی له رووت ده خوینې
خوات ده گهل بی تهره غه ی قیت و قوژ
جه ژنی رزگاری نزیکت پیروژ

یادی جوانه مه رگیک

«پیرمه مه د» تهره تیراویې دل
توژ و هه توانی ده ست خوینه و گل
گیانه پر سوپه برینی ده رکا
گه شه خویناوی له چاوم سهرکا
جوانه مه رگی هه یه له او داوینه
خاکی نمدار که مه وه به او خوینه
جه گی تو و به رگی ژیانی من بوو
گه وه هری نه رم و نیانی من بوو
به ر له پوژانې ئه وم پی ناسی
سهر له سوړا بوو به گیژی و کاسی
دهس له دل تهنکتر و ناز شیواو بووم
زوړ له دامای پتر داماو بووم
گیان له خوینې گوماننا ویل بوو
بواری به رباری به دیمه ن لیل بوو
داوی ئاوات و هومیدان باریک
تیم تهنیبووی سهر و بهر چوو تاریک
له پری په ربیه کی نازدار و شه پال
ئاسکی ناسکی شیرین خهت و خال
بوو به ده ستگرته م و شایی شاندام
پوو به رووی باغی ژیانی هاندام
پابه رم بوو له پچه ی دل پته وی
وره به ربوونی نه بوو، ببوه که وی
کیژی تو بوو به فریشته ی به ختم
ته ختی کرد که ند و کلوی رای سه ختم
تای ژیانی له ژیانم هالاند
تا ئه وم بوو له ژیان نه منالاند
شه و چرایه ک بوو له پوژی ره شما
به ختی بیدار بوو له ناو باوه شما

هيڙه لووڪهي ڀر شه باي مه رگي نه ڪاو
گشته ڪهي ڪرده وه به ڪباد و خاو
هه لوهرى سووره گولي بوليولى دل
شيني بو ماوه له جيى چولي چل
تازه پهروانه ده سووتا بالي
باي نه هات شه وقي شه مالى مالى
يه ر له گهل به ختي هه ڙار ڀيڪ ڪه وتن
دوور له من چوون و له خاڪا خه وتن

يادى دلداريڪ

داخه ڪم باوى ڪورپنيس لاجوو
هيچ هه تا سهر نبييه وا هات وا چوو
چاو شه هيئيڪ دلي گرتم نه وسا
چهن له بهر نازى نه وا گيان چه وسا
تازه لاوى دل و پرومته ساده
مه ستي سه رخوش ده گه پرام بي باده
ڀي نه ديوى، چاو ده گه پرا بو بالا
داوى دلدارى له گه ردهن هالا
به رزه ديوار و به هه شت له و ديوه
دهر ڪه داخراوه، ڪليلي زيوه
دانه فرميسڪه له لام سوڀراوى
دل هه يه و سواله ته له تيان ناوى
نه ميوو سامانى جيا له جوانى
جوانبييه ڪه ش توايه وه تا پيى زانى
مامه وه، توامه وه، برڙام، ئيشام
به زه يي هات و ده سي پرا ڪيشام
چاوى خوم ڪرده وه وام له و جييه
سوفى پاش مردنى هيواى پييه
زه ردى تاودارى هه ڙارى بي بهش
تاو پرا و ڪه وتمه سايه ي باوهش
توانه، بووڙاوه به ماچي ليوان
گيانه، ڙير بووه له سه يري سيوان
نه وده مانه ي ڪه له باوه شيا بووم
ئاده مانه له به هه شتا ڙيا بووم
گولي سهر ڪولمه گه شه ي تيشكى چاو
ئاره قه ي خوشى ده ڪرد بوني گولاو

سیوی لاسوور سهری گونای ناسی
 داخ له دلّ خوی به پهلئ هه لواسی
 ده می شیرین بوو له ده میا هه نگوین
 باده دادی بوو له لیوی ره نگیان
 خونچه ده م سووره له سهر لاسایه
 زور دلّی تهنگ بووه ههر بوئی نایه
 تا بهاتایه به رانبه ر لاجانگ
 له شی سهر ئاو ده گهرا تیشکی مانگ
 لاملی، ئاسک و کهوی خسته گره و
 توّقی گیرویی رفاند گهر دنی که و
 زیړ ده له رزی له په نای گهر دهنی زهر د
 تاو و تینیکی نه بوو، زهر د و سهر د
 شان هه نگوینی سپی سهر سینه
 بو ته ماشا به شی سهر تا سینه
 گهر په پیووله ی چه می به و جی فی ر با
 بال له بهر چاو بوو ده ترسا کویر با
 خری ناو مه م پری ئاونگی گه زو
 شیری خاوی له ده ما بوو لیمو
 مه مکی بدیایه چ ئا ده م چ ئه و
 به له ز ده یقوژته وه ههر کهس له هه و
 لار و له نجه ی که ده لای «لاله ش» ئه خست
 کی مه له ک تاوسی پی شووی ده په ر ه ست !
 پرچی پر پیچی قه د و بال بوو
 ره شه ماری له نه مام هالا بوو
 ههر له سهر نیوکه وه تا بهر ئه ژنو
 له رز و موچرکی له شی تامه زرؤ
 جیوه لای هیندئ له ژیر پشت به ندی
 ئابرووی چوو بوو له توندی و مه ندی
 شلکه پان و قه فی تیراوی به له ک
 مؤمی کافوور له پانایا به له چه ک
 تام و ره نگی له له شی ئه و دا بوو
 ئاره زوو واقعی تیا وړ ما بوو
 له هه موو لاه گونا بانگی ده کرد
 ههرچی له و میوه یه چیشتوویه نه مرد
 تاوسه، ماره، نه مامی به ژنه
 پیم ده لئین بچنه به شی خوت برنه
 ده نگی «توم خوش ده وئ، تو خوشت ده ویم ؟»
 گیانی کیشابووه په نا په ر ده ی گویم
 دلّ له دلّ نیازی نزیک بوونی ده بیست

ده می نای نازی ده گوت ، ماچی ده ویست
 لیوی ئاوی ده می دلمی ده تکاند
 چاوی شه رماوی ده چاوم ده چه کاند
 وهک ئه نی و چاو و چه ن و دیم و دم
 خالی پرووی خوئی ده نوان ماچی که م
 چاو به چاو، دلّ به به رامه می مه ست بوو
 می شک و هویش و رهگ و خوین بی هه ست بوو
 هه ر له به ر پیوه هه تا توقی سه رم
 له گه راندا بو ته زووی سارد و گه رم
 ناسکه په نجه و مه چه ک و باسک و زه ند
 دینی به ردا و ملی تو به می هه لکه ند
 به ره ژوور چوو که ف و کوئی لاو چاکی
 که وته دواینه وه داوین پاکی
 بوومه ره زوان له به هه شتی جوانی
 له گونا ه تامی ژیانم زانی
 ئه و ژیانه می که له گه لّ ئه و بووری
 خویشی کرد ئاگری ده ردی دووری
 وام به پیریش به خه یالی ئه وده م
 پهل به سینگ داده کوتم له شوین مه م

خوا بزاردیه وه
 گهرچی خوامی گه وره به زه می خویشی نارد
 گهرپی گه ردوون چ بوو تاوانی بزارد
 ده ردی بی هاوسه ریی ده رمان کردم
 ره قه نی بیده ری نه رمان کردم
 جوانترین په ریه کی خوئی خسته په نام
 باغی شادیم له گولّه و تازه نه مام
 ئه و هه موو کو سپه که دیته سه ر ریم
 ئه و هه موو داوه می ده پیچن سه ر و پیم
 ئه و هه موو تالییه من ده یچیرم
 ئه شک و خودانی که من ده پیریم
 هه رکه خوّم خسته وه سه ر شابالی
 به رگی ژان و شه که تیم دامالی
 چه ند په ژاره و کزی زوری بی نی
 یه کی نامینی که ئه و ده مدوینی
 چاوی نه رمی که ده چاوم ده بری
 ژه نگ و فرمی سکی دلّ و چاو ده سری
 دینی ودمه، ده می هه توان پیژه

تا ههيه كونه برين ساپژره

بهو حالهش

هيشته تا با له موكريانهوه دئ
نيازي سهردانه به لاي گيانهوه دئ
دل دهورتيني له سوئي ئه و ناوه
سهره تيريكي تيا جيماوه
جار و بار خوين دهدهلي و ديتهوه سو
خوين و گل تيكه له هانامه به تو
پيري دل چاك ئه وه خووت و ئه وه دل
دله نارام به له ده زمان مهكه سل

به ره و بوكان

بهس خه والوو به خه يال پروانه
شاري بوكان وه كو بووكان جوانه
ميشه يه، باغه، گولستانه، چه مه
لاوي لاو لاهوه، كچي خونچه ده مه
ئاوي چاويك له دلي ئه و دايه
چاوي قرزالي له بهر هه لئايه
مانگ له ميژ ساله له ريډا فيره
وهك تريفه ي مه له وان بي لي ره
توش بچو، گيان و دلپش ئاماده ن
ترسوو دامال و خو پيډاده ن
مار و جرجي عه جه مو نايه نه بهر
شه و له ترسان له كونان نايه نه دهر
ئه و قه لايه كه بهرز ويستاوه
دوور له ويستاكه هه وارگه ي پياوه
سهر سه را و كو شك ي گه لي سهر داره
بوته بهر دار، چ خودا بهر داره ؟
پياو نه مان و ئه وي مان خو پيري بوون
هيڙ و وڙ فيري خره ي زيڙي بوون
كورده نامووسي فروشرا به چله
گاي شله گشتي له خو بوونه مله
هه ركه سه ي ببوه كه وي دهس دوژمن
ده يه ويست خزم و كه سي خو ي قر بن
دان دران تاكوو له كيو كه و ده فري
كاتي تاران سه ري وانيشي بري
كه وي سهر داري له بيرمان ماوه
كه له سه ر چي سه ري هه لفرتاوه

بهسه خوئیژی بهسه زاماندا
 با بنوارین به هه موو مالاندا
 ئاخۆ یاران وه کوو جاری جاران
 شهو نشینیانه له پای دیواران !
 ئه مجهد و قازی مه لا ریشی هه سار
 کئی به ئاخ و کوله بو رهنجی هه سار
 شیره چوبینه برشتی ماوه !
 یان کهل و کول بووه، کۆلی داوه !
 پیره شاهوی قهره گوئیز هه به گوره !
 یان هه جهم ترسی وه بهر ناوه کره !
 له مرۆ داخوا برای راست ماون !
 یان چه ماون ، له خه ما چه وساون !
 کاوه بو کوتکی شکا و بی چه رمه
 خوینی لاوان که له بیر کا، شه رمه
 مچه گرده ل که به ره و باو بووه
 گشته یان پیچی درا و خاو بووه !
 هه لو کل بوون که له هیلانی کهل
 چینه یان چونه له سه ر خوانی قهل !
 بیری ئه و ناوه له بیریان ماوه !
 یان له پای رازه وه هه ل دیراوه !
 هیچ له بیریان له لیپی بیران
 جهنگی سه ر چامه له به ریپی بیران !
 رۆژ به دوومانه وه وه ک کوینی ره ش
 لاشه ده تلانه وه له خوینی گه ش
 له فرۆکانه وه بو مبا باران
 کل و پيشمه رگه به ئاگر خاران
 له ته قه و دوو که لی گه رمی گپی شه پ
 خوی ترس پيشی هه لات کویر و که پ
 کئی په نای گرت له ره هیله ی توپان !
 چه ند سه که ت بوون عه ره ب و جاش توپان
 سه رده می خه نجه ری کورد هاته وه گه پ
 سه ری وشکی ده بپی و گوشتی ته پ
 خوینی پیسی له شی سیسی عه ره بان
 گور و فیچقه ی بوو له بان تیغی ده بان
 باوی بوو گالته به مردن کردن
 کورد وه سه ر که وتن و ، دوزمن مردن
 دیته بیریان که له سه ر نوینی سه نگ
 ببوه لای لایی شه وان دهنگی تفه نگ
 «دۆلی سه فنتی»، «بنی پیس»، «ریزان»

خۆش بوو چۆن بوو له بهريان بيزان!
سه رچيای شیرن و چای بهر باران
لای ئهوان تال بوو له تاوی تاران!
دهس و چاو ئیسته ئهوهند تیر و پرن
سه دهزار پهنگه به پووشیک نهکرن

سهیری جوانی بکهین
مانگه هه رچه ند به لهزی دهیزانم
لیمگه پئی تۆزی تریش بروانم
سه ربکیشم به بریک مالاندا
چاو بگپریم به خهت و خالاندا
کیژه بۆکانی خه والووی نازن
پاوپووز پروتن و پیسیروان
زه رده مه م دیاره که خاوه ن نووستون
بۆ پشوودان له کراس ده رکه وتوون
پرچی ئالۆز که له سه ر له شیانه
شه وه زه نگ داگری ئاوی ژیانه
مانگ ئه گه ر تیشکی بدا رینوینه
شنه با بسک و کهزی بزوینه
هه له تا چوی خه والوو مهستن
تا جهزایه رچی به بیان بی ههستن
دلّه خو تیرکه له سهیری جوانی
رپیت هه یه چه ند به خه یال بروانی

تا من گه شتیک ده که م

تا من و گیانی په ژارم تاوی
تۆزی له م ده وره ده گپرین چاوی
«وشته په» داخو فه قیلله ی دینی
یان له جیی ئیمه په پوو ده خوینی
کوا سوله یمان و له چی تاراوه
تهخت و قالیچه نه ما با ماوه!
شیخی شیخله ر به روالهت بهخته
دووهر به ختی بۆ هه ژاران سهخته
خیوی کیو خاسه کهوئ له شوینی
به دل ئاواته که بۆم بخوینی
پاوکه ری ته پله به سه ر له و ناوه
له گه ره و داوی له ده وره ی داوه

مالاوايي

گيانه مهودا كه مه ناسو سووره
بیر نه بووریتته وه ریمان دووره
وه خته لیلابی له بهر چاو بره وئ
خیلی شه و کوچهره، پوژ دهرده كه وئ
به هومیدم كه به پوژی پوئن
تیشکی نازادی خه مان داپوئن
ناشکرا پروو به گول و گولزاران
بیمه وه و بیمه دس و پرووی یاران

*****

ئهی موکریان به خودات ده سپیرم
یادگار وه رگره ئه شکی سویرم
بی منیش خوش به مه کوئی بیروه ریم
تو به جی هیشتنه هوئی کویره وه ریم

*****

فهره نگوک بو به ره و موکریان

-
- * ماسو : گوندیکه له نیوان لاجان و سابلاغ دا ، هه ژار سه رده می مندالییتی خوئی له وئ به سه ر
بردووه .
- * قازیاوئ : گوندیکه نزیك سابلاغ. هه ژار زور مندال بووه له هه واری ماله خالانی ، كه له سه ر
چه می ئه و گونده هه لیان داوه ، ماوه یهك پای بواردووه .
- * پردی سوور: پردیکی سه رچومی مه هاباده ، كه دواي لیسانی به ربه ند ، پرده كه یان ویران كرد .
- * باغی مکایل : باغیکی سه رسه وی په نا شاری مه هاباده . سه یرانگه یه کی خوش و دلگره .
- * ماملئ : ماموستا محمه دی ماملئ ، هونه رمه ندی ده نگخوش و پیاوچه کی کورد .
- * خه زایی : کیویکه له باکوری مه هاباد ، كه کانیاویک و داریکی تووی سووری له داوین دا بوو .
- * گراو : سه رچاوه یه کی ئاوی گوگردییه كه بو دهرمانکردنی نه خوشینی پیست زیده به كه لکه . ئاوی
گراو هه رکه له سه رچاوه که ی کل ده بیته ، ده بیته به رد . له ده ور و به ری شاری مه هابا دا چه ندین
سه رچاوه ی گراو هه یه .

- * تاقهدار : تاک داریکی کۆن و قه‌دیمه‌یه که له داوینی خواره‌وه‌ی شاخی گرده‌له، له پوژئاوای شاری مه‌هاباد ، له سهر گۆپیکی کۆن شین کراوه .
- * مه‌حمودکان : گردیکی له باکوری شاری مه‌هاباد، که سمایل خانی سمکو ، له سهر ئه‌وه گرده، دژ به هیزه‌کانی ئیرانی شه‌ری کردووه . کوزراوه‌کانی هیزی ئیرانی له داوینی ئه‌وه گرده‌دا چال کراون .
- * بداغ سولتان : ئه‌میریکی به‌ناوبانگ بوو که حکومه‌تی سابلاغ و ده‌ور و به‌ری پئی سپی‌دراره .
- * بداغ سولتان له ئاوه‌دانکردنه‌وه‌ی سابلاغ دا ده‌وریکی به‌رچاوی بووه . سازکردنی مزگه‌وتی سوور و پردی سوور له کاره‌کانی ئه‌وه ئه‌میره‌ن . بداغ سولتان سکه‌ی پولی وردی لیداوه ، که جنسه‌که‌ی که (مس) بووه و به سکه‌ی سابلاغ ناوی ده‌رچوووه .
- * غه‌وسی سانی : شیخ عوبیدولاهی شه‌مزیان، سهره‌ل‌دان و راپه‌رپینیکی ریبه‌ری کردووه که دژ به ده‌سه‌لاتداریی ئیران شه‌ری کردووه و هه‌تا نزیک شاری مه‌راغه‌ی له ده‌ست ئیران ئه‌ستاندۆته‌وه .
- * شیخ بابا : شیخی غه‌وساباد بووه . شیخ بابا به‌پیی قه‌ولیک که پووسه‌کانی سهرده‌می تزاری پییان دابوو ، گوتبویان ئه‌وان له راپه‌رپینه‌که‌ی دا یارمه‌تی ده‌که‌ن بۆ وه‌رگرتنی سهربه‌خویی کوردستان، به‌مه‌رجیک دژ به تورکه عوسمانلییه‌کان شه‌ر بکه‌ن، به‌لام روسه‌کان درویان ده‌گه‌ل کرد و هیچ یارمه‌تی پئی نه‌دا . تورکه‌کان هاتن و شیخ بابا و همه‌حسین خانی سهردار و سه‌یفه‌دین خانی سه‌قزیان گرت و له داریان دان .
- * مه‌لیک زاده : سهرکرده‌یه‌کی ئیرانی و خزمی شای ئیران بووه . مه‌لیک‌زاده به له‌شکه‌ریکی گرانه‌وه هیرشی هیناوه‌ته سهر شاری سابلاغ . سمایلخانی سمکو له‌شه‌ویکدا هیرش ده‌کاته سهر مه‌لیک‌زاده ، هیزه‌که‌ی تیک ده‌شکینیت، مه‌لیک‌زاده‌ش ده‌کوژریت .
- * کۆمه‌لی ژ . ک : کۆمه‌له‌ی ژیانه‌وه‌ی که‌رد له سالی 1942 دا له شاری سابلاغ پیک هاتووه .
- * همه‌حسین خانی سه‌یفی قازی ، وه‌زیری به‌گری و فه‌رمانده‌ی له‌شکری کوردستان بووه که ده‌گه‌ل پیشه‌وا قازی محمه‌د له دار دراره .
- * قوورغ : قوویییه‌ک بوو له مه‌هاباد ، که‌وتۆته ژیر ئاوی به‌ربه‌ندی مه‌هاباد . بای قوورغ به‌ناوبانگ بووه .
- * گه‌ره‌کی شوانان : گه‌ره‌کیکی شاری مه‌هاباده، که زۆریه‌ی دانیشتوانی ئه‌وه گه‌ره‌که له لادیکانه‌وه هاتبوون .
- * چاوپه‌ق : ناوی بنه‌ماله‌یه‌کی به‌ناوبانگی مه‌هابادیه‌ی، که کاری پزشکی و شکسته‌به‌ندی و ئۆرتۆپیدی یان کردووه .
- * گه‌رماوی شوجاع : همه‌مامی شوجاعولمولک . همه‌مامیکی کۆن بوو له مه‌هاباد .
- * شاده‌رویش : مزگه‌وتیکه له گه‌ره‌کی رزگه‌یانی شاری سابلاغ ، که حه‌وشه و حه‌ساریکی خوشی هه‌یه . سه‌وزه‌یخانه و دار و دره‌خته‌که‌ی به‌ناوبانگه .
- * رزگه‌یی : گه‌ره‌کی رزگه‌بیان . یه‌کیک له گه‌ره‌که کۆنه‌کانی شاری سابلاغه ، که مالی ماموستا هه‌زاریش ماوه‌یه‌ک له‌وه گه‌ره‌که دا بووه .
- * مه‌وله‌وی : نازناوی بنه‌ماله‌یه‌کی کۆنی مه‌هابادیه‌ی، که کاریان پزشکی و ده‌رمان کردنی خه‌لک بووه . کورپه‌کانیان هه‌ر ئیستا دوکتۆرن .

* خاله سووره : چاکیک بووه له گه‌ره‌کی قول‌ه‌قبران له شاری مه‌هاباد، داریکی سه‌سه‌وزیشی به‌سه‌ره‌وه بووه. ئیستا نه‌ گه‌ره‌کی قول‌ه‌قبران ناوه‌که‌ی ماوه و نه‌ چاک و نه‌ دار.

* خانه‌قای نه‌هری : ته‌کیه‌ی به‌ره‌ی شیخه‌کانی شه‌مزینانه ، که‌ شان به‌ شانی مزگه‌وتی هه‌باس ئا‌غایه‌ له مه‌هاباد دا.

* شیخ‌عه‌بدولقادر و شیخ‌مه‌مه‌دی شه‌مزینی له‌ لایهن‌ تورکانه‌وه له‌ پ‌یی ئازادیی کوردستاندا به‌دار دا‌کران.

* گه‌ره‌کی خرئ : یه‌کیک له‌ گه‌ره‌که‌کانی شاری ساب‌لاغه‌، هه‌ژار له‌وه‌ گه‌ره‌که‌دا له‌ دایک بووه.

* گه‌ره‌کی قول‌ه‌ : یه‌کیک له‌ گه‌ره‌که‌کانی شاری مه‌هاباده‌. وه‌فایی، شاعیری مه‌زنی کورد له‌وه‌ گه‌ره‌که‌ ژیاوه‌.

* گه‌ره‌کی ئه‌رمه‌نیان ، سه‌رپلوسک ، پشت‌قه‌لا ، گه‌ره‌کی حاجی‌حه‌سه‌نی : له‌ گه‌ره‌که‌ کۆنه‌کانی شاری مه‌هابادن.

* عیمادی : ناوی چایچییه‌کی قه‌دیمه‌ی شاری مه‌هاباد بووه‌.

* همه‌شهل : ناوی که‌بابچییه‌کی قه‌دیمه‌ی شاری مه‌هاباد بووه‌.

* به‌ستینی چۆم : ته‌نکاویکی چۆمی مه‌هاباد بووه‌ که‌ جیگای سه‌یر و سیاحت و ئاوه‌یانی ژنان بووه‌.

* چوارچرا : گۆره‌پانیکه‌، که‌ بو‌یه‌که‌مجار له‌وئ ئالای کوردستان هه‌لکرا. هه‌ر له‌وه‌ مه‌یدانه‌شدا پ‌یشه‌وا و سه‌دری قازی و سه‌یفی قازییان به‌دار دا‌کرد.

* خاله‌مین : شاعیریکی سه‌رده‌می کۆماری کوردستانه‌ له‌ مه‌له‌بندی مه‌هاباد ژیاوه‌.

* سه‌ید عوبه‌یدیلا ئه‌یوبیان : نووسه‌ر و مامۆستای زانکۆ ته‌وریز، که‌ چه‌ند کتیبی به‌یتی کوردی وه‌ک : مه‌م و زین ، خه‌ج و سیامه‌ند ... ی چاپ کردووه‌.

* مزگه‌وتی سوور : کۆنترین بینایه‌ که‌ بدا‌غ سولتان سازی کردووه‌. هه‌ر ئیستا مزگه‌وتی جامیعی مه‌هاباده‌.

* گه‌ره‌کی دارو‌غه‌ ، کوپین ئاوا : دوو گه‌ره‌کی شاری مه‌هابادن.

* داشامه‌جید : ناوی کیویکه‌ له‌ لاشانی مه‌هاباد دایه‌ له‌ به‌ری رۆژه‌ه‌لات.

* لاله‌باس : ناوی باغیکه‌ له‌ مه‌هاباد.

* میشه‌ی کورتانی : ناوی دارستان و میشه‌یه‌کی له‌ مه‌هاباد.

* باغی سیسه : سه‌یرانگایه‌کی خو‌شی مه‌هاباد بووه‌ .

* کانی مام‌قه‌مه‌به‌ران : سه‌یرانگایه‌کی کۆنه‌ مه‌هاباد بووه‌.

* گومبه‌زان : گۆرخانه‌ی به‌ره‌ی بدا‌غ سولتانه‌ و زیاره‌تگایه‌ له‌ مه‌هاباد.

* باغی شیخی : سه‌یرانگا و باغ و بیستانی خو‌ش بووه‌ له‌ مه‌هاباد که‌ ئیستا نه‌ماوه‌.

* زاوا و بووک : کیویکه‌ له‌ نزیک مه‌هاباد.

* ساره‌وانان : گوندیکه‌ نزیک مه‌هاباد. دایکی هه‌ژار که‌ سه‌یدزاده‌ فتمی کچی سه‌ید حه‌مه‌ده‌مینی نوورانیه‌، خه‌لکی ساره‌وانان بووه‌.

* به‌سری : کیویکه‌ له‌ نزیک مه‌هاباد دا، که‌ زۆر جارن دز و جه‌رده‌ خه‌لکیان لئ‌ پروت کردووه‌.

* سه‌ید وه‌قاس : کیویکه‌ له‌ نیوان چۆمی مه‌جیدخان و قه‌مته‌ره‌ و بورهان دایه‌. گۆریکی لیبه‌ به‌ناوی سه‌عدی وه‌قاس، که‌ جیی زیاره‌ته‌.

* کاک : نیاز مه‌لا ئه‌مه‌جده‌ی قه‌لایه‌ که‌ نازناوی شیعیری کاک بوور.

* سولتان و سلیمان ئا‌غا : دوو ده‌وله‌مندی چۆمی مه‌جید خان بوون، که‌ ئه‌م دووه‌ دژی کۆمه‌له‌ی ژک بوون.

- * ئيساکه‌ند : گونديکە له موکريان، که هه‌زار سه‌رده‌میک له‌وئ خویندووویه‌تی .
- * کاکه‌جان : چاکیکه‌ نزیك گوندى سه‌هۆلان ، که کور و کچی لاو ده‌چنه سه‌رى و نیازی لی ده‌خوازن .
- * پیری بورهان : نیاز شه‌مه‌ه‌دین شیخ یوسفی بورهانییه که له خانه‌قای شه‌ره‌فکه‌ند نیژراوه . سه‌رده‌میک هه‌زار له‌وئ فه‌قی بووه .
- * کانی دولمان و لوساوکان : دوو جیکه‌ن له خانه‌قا .
- * سه‌ید ره‌شید : عالم و شاعیر و قسه‌خۆشی به‌ناوبانگ، که دوو نازناوی هه‌بووه ؛ چاوه‌ش و شه‌هید .
- * نورانی : سه‌ید همه سه‌عیدی کوليجی عالمی به‌ناوبانگ، که مامی دایکی هه‌زار بووه .
- * مه‌ولانا : مه‌لاسادقی خه‌لیفه‌ی شیخی بورهانه که پردی قه‌ره‌فشلاغ و قه‌لاتاسیان و ریگه‌ی به‌سری ئه‌و دروستی کردوون . مه‌ولانا خالی باوکی هه‌زار بووه .
- * شیخ محمه‌د : زانییه‌کی زۆر به‌ناونابگی موکریانه کوره‌ گه‌وره‌ی شیخی بورهانه و به‌سه‌ر خانه‌قا راگه‌یشتوووه .
- * باغی فاتح : باغیکه‌ له نیوان خانه‌قا و گوندى شه‌ره‌فکه‌ند دا .
- * گوارته‌ گوی : کیویکه‌ له نیوان خانه‌قا و گوندى ئاشی گولاندا .
- * شه‌ره‌فکه‌ند : گونديکە باوکی هه‌زار له‌وئ له‌دایک بووه .
- * باغی مه‌لا ، ئاجیکه‌ند، خوراسانه، ئاشی مه‌لا ، تازه‌قه‌لا ، سه‌رده‌راباد ، ته‌ره‌غه ، باغچه ، سه‌رباخچه ، چواردیوار، قه‌ره‌لی ، نۆبار، عیلماباد ، کانیه‌ ره‌ش و ئاشی گولان : چه‌ند گونديکن له موکریان .
- لاله‌ش : شوینیکی پیروژه له لای موسل، جیی گۆری شیخ هادییه و زیاره‌تگای ئیزه‌دییه‌کانه .